

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I.

Established

1893.

TWO SECTIONS — SECTION I.

РІК LI. Ч. 212. Джерзі Ситі, Н. Дж., субота, 30. жовтня 1943. No. 212. Jersey City, N. J., Saturday, October 30, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки.
П'ЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки.

Тел. „Свободи“: BErgen 4-0237—4-0807
Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016

THREE CENTS in the United States of America.
FIVE CENTS elsewhere.

Рузвелт запевняє чехів та Європу про свободу Аліанти наступають на Соломонських островах

ВАШИНГТОН. — З нагоди святкування 25-ліття незалежності Чехословаччини президент Рузвелт вислав послання й побажання на руки чеського президента Едварда Бенеша. В посланню сказано між ін.: „Ми заявляємо, що витривала відвага і посвята й жертви для демократичних ідеалів усіх чехословаків і

всіх свободолюбних народів у цих часах проби не будуть даремними. Населення Злучених Держав прилучується до моїх побажань для вас і ваших земляків по всіх усюдах із довірочним запевненням, що змагання Об'єднаних Держав постійно приспішують поворот свободи для Чехословаччини й Європи”.

У вівторок уночі й в середу ранком аліанти висадили свої сили на острови Моно й Стерлінг, котрі належать до групи Трежері, а положені на полудне від острова Бавгейнвил. Цим вони почали нову фазу кампанії за розбиття японських баз у північній частині Соломонських островів.

Комунікат з головної квартири ген. МекАртура каже, що аліантські сили стрінулися зо слабим спротивом ворога, котрий відступив на горби. Перед висадженням сухоземних військ аліантські кораблі збомбардували сильно острови Трежері. Аліантські війська мали тільки малі втрати.

ДЕРЖАВНІСТЬ ЦЕ МИРОВОЙ ЧИННИК — КАЖЕ ГУВЕР.

КАНЗАС СІТІ. — Перед стейтовою торговельною палатою виголосив бувши президент Герберт Гувер промову, в якій сказав: „Я піддаю думку, щоб люди, які плянують мир, втілили в свій спосіб думання ідею, щоб держави втримали свою повну незалежність і суверенність... Тривалий мир не може бути побудований на здачі незалежності й суверенності держав, але мусить бути побудований на співпраці вільних народів... В державності („націоналізм“) лежить свобода народів, їх незалежність, їх суверенність і їх рівні права”.

ХОЧУТЬ РОЗБУДУВАТИ УКРАЇНСЬКУ БУРСУ В САСКАТУНІ.

Поверх 700 фермерів, робітників, учителів та склепарів, разом із 14 священниками й еп. кир Нілем Саварином, ЧСв. В. В., три дні — 9. 10. й 11. жовтня радилися над справами Братства Українців Католиків Канади та Бурси ім. Маркіяна Шашкевича. Вони вислухали ряд промов визначних осіб на 12. з черги Провінціоноальнім Зїзді Б. У. К. в Саскатуні. Між важнішими рішеннями, що їх прийняв зїзд, була справа будови нової, більшої Бурси, бо теперішня Бурса вже зовсім не відповідає потребам. В цілі збирання фондів рішено перевести констест популярності. — (Українські Вісти”).

НІМЦІ ГРАБУЮТЬ УКРАЇНУ.

АНКАРА, (ОНА). — Німецький господарський диктатор на Україні видав розпорядок пообтинати українським коням хвости. Він каже, що Німеччина потребує кінської шерсти, і місцеві урядовці на Україні повинні її достачити. Каже приказ: „уважайте, щоби у вашому районі не було припасів збіжжя, овець і коров, які не були б на списку до вивозу до Німеччини. Будьте готові до виїзду в протязі 48 годин. А тимчасом — збирайте кінські хвости”.

ВОСЬМА АРМІЯ ДОБУЛА 8 МІСТ В ІТАЛІЇ.

І восьма британська армія й пята американська армія знову добули більше території від ворога в Італії. Поважніший з них поступ зробили британські війська генерала Монтгомері, котрі забрали в завязтих боях від німців 8 міст. Канадійські війська цієї армії перейшли ріку Біферно.

НІМЕЦЬКА ПРЕСА ПРО ВІДВОРОТ НІМЦІВ З УКРАЇНИ.

БЕРН, (ОНА). — Кореспондент берлінського часопису „Локкал-Анцайгер“ доносить з українського фронту: „Наше військо переносить страшні муки. Ворог є впертий, напастливий і сильний. Наші вояки мусять докласти всіх сил, щоби його стримувати. Днями б'ються, а ночами втікають. Бредуть в болоті по самі коліна. Вояки вже не спали по кілька ночей і дуже змучені. Машерують тихо і сумно. Доцільється, як з цівки. Ніхто з них не має на собі рубця сухого. Машерують так вже третій день і ніхто не знає, коли перестануть, бо ворог їх переслідує і з'являється там, де його найменше можна сподіватися. Вояки не певні коли, де, і як їм прийде відбиватися. Чуються не певні, оглядаються назад себе.

„Вчора вночі я бачив, як вони опускали нові позиції. Не хотіли цього робити, але мусіли, бо ворог так сильно їх обстрілював, що не могли здержатися. Я машерував разом з ними в темну, осінню ніч і переживав з ними душевні і фізичні болі. Ми час від часу приставали й оглядалися, як горять села. Здавалося, що полонінь сягала до самого неба і хотіла його запалити. Це, здається, була одинока радість наших вояків, бо знали, що як ворог туди дійде, то нічого не застане. Все з димом піде. Шкода було палити ті гарні, тихі українські села. Але приказ є приказ”.

АМЕРИКАНСЬКІ УКРАЇНЦІ Пам'ятайте, що воєнний бонд у вашій хаті не доказ вашої влчності до тої землі, що вас принала за своїх синів і дочок. Це теж доказ, що ми вміємо дорожити

КАРТА УКРАЇНИ ПО ЕСПАНСЬКИ.

У Буенос Айресі, в Аргентині, вийшла карта України. Карта носить напис: UKRAINA, TIERRAS COZACAS, себто: Україна, землі козацькі. Видана в розмірах 32×23 цалі. На карті подане імення інж. Б. Милинського.

Головна карта в середині нето етнографічна, нето політична. Нібито подає етнографічну територію України, але пропускає Лемківщину. Подає теж ріки, гори, більші міста й залізницю. Тут навіть розбіжний перегляд теж відкриває поважні пропущення; наприклад подано залізницю з Коломиї до Делятина, а пропущено важнішу зо Станиславова до Делятина.

Карта має крім цього шість втручених карт, з котрих одна подає розміщення природних топлив, друга розселення українців по Європі й Азії, третя розширення українських поселень у різні епохи, четверта розміщення лічничих вод, пята розміщення металевих мінералів, а шеста розміщення мінералів металургічних.

Автор мав немало клопоту з видаванням українських назв еспанською азбукою, що не знає зовсім деяких українських звуків, як: ж, ц. Автор радив собі в таких випадках звичайною англійською транслітерацією цих звуків, переписуючи „ж” на „zn”, а „ц” на „tz”. Пощо одначе треба було писати Херсон через „kHERSON”, себто переписувати звук „х” на „kh”, коли в еспанським правописі на це є прийяті знаки?

КИТАЙСЬКА ОФЕНЗИВА З ДОПОМОГОЮ АМЕРИКАНСЬКИХ ЛІТАКІВ.

Китайські війська, з поміччю американських летунів, почали в вівторок проти-офензиву проти японців над рікою Салвін недалеко границі Бурми, в китайській провінції Юнан. Атаку почали американські бомбовики, скидаючи на ворожі лінії 55 тон бомб.

НІМЕЦЬКЕ ПОЛОЖЕННЯ НА УКРАЇНІ ПОГІРШУЄТЬСЯ.

Російські війська генерала Тельбухіна, поступаючи по ногайських степах зо скорістю 12 миль на добу, добилися на віддаль 26 миль від долішнього Дніпра. Далі на північ, в закруті Дніпра, червона армія, відбивала постійні протинаступи німецьких відділів піхоти й повзів. У Білорусі червона армія добилася на віддаль 25 миль від Вітебська.

Берлінське радіо каже, що російські війська відкрили нову офензиву на північ від Гомеля й „тимчасово” проломали головну лінію німецької оборони. Берлінське радіо так описувало советську силу на російським фронті: „На одному відтинку росіяни зібрали таку силу, що один вояк припадає на кожний ярд, один гранатир на кожних 7 ярдів, одна полева гармата на кожних 15 ярдів, а много-дулова гармата на кожних 40 ярдів”. Німецьку головну команду на російським фронті пересунуно назад до Одеси.

ЗАГАДОЧНА ЗАЯВА.

До Канади виїхав перед близько двома тижнями д-р Л. Цегельський, який останніми місяцями постійно перебував у Філадельфії. Він уладив в Канаді низку лекцій, а одну таку лекцію виголосив на зазив Братства Українців Католиків у Вінніпегу. На цій лекції, за звіттомленням деяких газет з Вінніпегу, мав д-р Цегельський сказати, що найкращим виходом з теперішнього положення в Європі було б об'єднатися під Радянською Україною з Києвом як столицею. У шість днів після цієї лекції у щоденнику „Фрі Прес” у Вінніпегу появилася така оповістка: „Як предсідник доміняльної ексекутиви Братства Українців Католиків Канади бажаю заявити, що братство не солідаризується з опінією, висловленою на згаданій лекції... Згадана лекція була перша й буде остання, яка, на жаль, була влаштована нашим братством. о. С. Семчук, Вінніпег 7. жовтня 1943 р.”.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

На поміч Военним Фондам

Томас Е. Дюї, губернатор штату Нью-Йорк, видав з приводу кампанії за жертвами для першої збірки для „ЮСО“, вимовний заклик. Його слово має в тій справі надзвичайну вагу.

Коли він кермував тоді тою першою кампанією, намічена діяльність „ЮСО“ не була ще велика. Край був ще в мирі, хоча він був у воєнній світі, і міг такої сподіватися й для себе. В краю була загальна апатія для такої справи, як здорова розривка для воюючих людей, ба навіть дехто представляв таку кампанію за воєнну пропаганду.

З Перл Гарбором це змінилось. Люди зрозуміли сумну дійсність. Край найшовся в війні, служба „ЮСО“ стала пекучою потребою. Нині клуби „ЮСО“

приймають кожного місяця понад 16 мільйонів відвідувачів у своїх 2,400 клубах і осередках, розкинутих по краю й поза краєм. Для них „ЮСО“ значить більше, ніж ми можемо собі уявити. Це для них немовби дім, де вони можуть написати, прочитати, послухати музики, найти поміч у різних справах, розірватися здоровою розривкою.

Рухомі відділи „ЮСО“ йдуть за армією. Вони є на кожному воєнній театрі: в Англії, Африці, на південному Паціфіку. Його діяльність за останні два роки зросла непомірно.

Всякий, що доцінює таку роботу для воюючих сил нашого краю, не відмовить щедрої жертви на Державний Воєнний Фонд.

Американці виборці й німецька армія

Цікавий розслід зробив відомий Американський Інститут Публічної Опінії під кермою д-ра Джорджа Гелоп. Питався він американських громадян, у правнених до голосування, за відношення до німецької армії, а саме: чи робити мир з Німеччиною, як тільки німецька армія поверне назад окуповані нею краї? Чи треба з нею воювати аж до повного зломання німецької сили?

Зогляду на те, що окупація широких країн німецькими збройними силами це була головна ідея Гітлера, здача цих територій означає властиво повалення Гітлера. Маємо отже тут перед собою питання справді практичне, колиб повірити доносенням з Німеччини про назріваючий в Німеччині проти-Гітлерівський переворот. Тому зовсім начасі питається Гелоп американців: чи з поваленням Гітлера мали би Об'єднані Держави ми-

ритися з німецькими генералами?

Якби американський народ мав про цю справу вирішати нині, то він був би нині противний накладанню з німецькою армією, бо за такий мир заявилося тільки 24% допитуваних людей. За те 70 процентів, себто на кождих 10 допитуваних аж 7, заявилося за продовження війни аж до повного зломання німецької збройної сили. Ще замітніше явище в тому, що з допитуваних тільки 6 процентів не виявляє в цій справі більшої прихильності для одної або другої пропозиції.

Цей вислід дав розслід по всіх стейтах Америки, при чому жінки висказувалися звичайно ще завзятіше, ніж чоловіки.

Як це звичайно діється в демократичних країнах, такі настрої зовсім зрозуміло, мають велике значіння для політики уряду в заграничних справах.

„СВІТ“ ПРО ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКІ ВІДНОСИНИ.

Під таким наголовком містить редакційну замітку ньюйорський щоденник в польській мові, „Нови Свят“. Сказано в цій замітці таке:

„Радіостанція „Світ“ обговорює зазив д-ра Кубійовича до українців, щоб вони стримувалися від насильств над поляками і від порушення прав. Подібний зазив проголосив теж митрополит Шептицький.

„Радіостанція „Світ“ вважає ці зазви як спроби погодитися з поляками. Вона стверджує, що поляки із свого боку хочуть співпраці з українцями. „Світ“

каже, що поляки радо хотіли бачити українців серед поляків, однак поляки не будуть могли співпрацювати з такими колами, що порушують право і допускаються насильств. „Світ“ заявляє, що тепер прийшла остання хвилинка для порозуміння між поляками й українцями, бо мрії про німецьку поміч перемінилися в німецьку неволю“.

Це дослівний переклад замітки, поданої в газеті „Нови Свят“. Впадають в очи такі вислови: „поляки радо хотіли бачити українців серед поляків“. Це малоб говорити за співпрацю з українцями. Що сказали б так поляки, колиб українці написали про них: „Ми були б раді бачити

поляків при праці серед українців?“

Другий загадочний вислів це відкинення співпраці тих кол, що „нарушують право“. Яке право? — треба спитати. Чи може це давне польське державне право, що санкціонувало насильства над українцями?

„ПАТ“ ПОДАЄ ПРО НІМЕЦЬКІ ПРИГОТУВАННЯ ЕВАКУАЦІЇ ЛЬВОВА.

Польська Телеграфічна Агенція подає, що німецька окупаційна влада приготується вже до евакуації Львова. Всі важніші будівлі підміновано, аби їх перед евакуацією висадити в повітря. Мають в цей спосіб висадити просто все, що може представляти якунебудь вартість для будучих окупантів.

При тому німецькі вояки оповідають собі, що німці знищать усі більші міста Європи.

Рівночасно зо скріпленням підземної боротьби населення проти німців, керівники поновляють свої заклики до українців і литовців, аби скористали з останньої нагоди для протиділання німцям на спілку з поляками. Рівночасно з німецькими приготуваннями до евакуації Львова йдуть німецькі заходи посварити зо собою українців і поляків. За заявою польських підземних організацій німцям удалося знайти між українцями деяке шумовиння, яке пішло на нищення всього, що польське. В місяці вересні ті банди в 40 місцевостях „Малопольщі“ вбили 70 поляків. Місцеві поляки однак вірують, що відповідальні чинники української суспільності ясно відгородяться від діяльності невідповідальних людей, оплачуваних німцями, та що за такою деклярацією піде чинна співпраця з польським підземним рухом.

НІМЦІ ЗЛІКВІДУВАЛИ УКРАЇНСЬКУ ШТУРМОВУ ДИВІЗІЮ.

ЛОНДОН, (ОНА). — Польські кола в Лондоні заявляють на основі донесень з Польщі, що німці зліквідували українські штурмові дивізії. Першу з таких „штурмових“ дивізій німці створили були ще минулого року. Вони робили їй великий розголос в пресі і поклали на ню великі надії. Німецькі урядовці брали активну участь в загальних організаційних вічах і казали, що українці тримають з ними.

Чому саме німці зліквідували українські штурмові дивізії, ще точно не знати. Кажуть, що окупаційна влада занедбала намовляти українське населення до ак-

тивної участі на советському фронті.

При тім треба зазначити, що про ті українські штурмові дивізії взагалі ходили закордоном фантастичні вісті. Німецька преса описувала організацію таких припадними красками і викликала вражіння, що українці співпрацюють з окупантами. Потому показалося, що українське населення в Україні симпатизувало з підземним рухом і сприяло партизанам.

МИРОН ЛИТВИН І СИН

УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ

Обслуга щира і чесна

383 Morris Avenue,

cor. Springfield Ave.

NEWARK, N. J.

Phone: ESsex 3-5347

ІВАН БУНЬКО

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК заряджує погребамі по ціні так низькій як \$150.

ОБСЛУГА НАЙКРАЩА

JOHN BUNKO

Licensed Undertaker & Embalmer

437 East 5th St.,

NEW YORK CITY

Dignified funerals as low as \$150.

Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛЯДЕЛЬФІЮ Й ОКОЛИЦЮ**МИХАЙЛО НАСЕВИЧ**

cor. FRANKLIN & BROWN STS.,

PHILADELPHIA, PA.

Tel. MARKET 1320.

ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

Занимаєсь похоронами в BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ

129 EAST 7th STREET,

NEW YORK, N. Y.

Tel.: ORchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL:

707 Prospect Avenue,

(cor. E. 155 St.)

BRONX, N. Y.

Tel.: MEIrose 5-6577

\$150.00 ЦІЛИЙ ПОХОРОН

І вище ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОЙ І ОКОЛИЦІ

KANAI KAIN FUNERAL HOME

433 STATE STREET,

PERTH AMBOY, N. J.

Phone: Perth Amboy 4-4646

Д-Р С. ЧЕРНОВ

● Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра й кров.

● Аналіза крові для подружого свідцтва.

● Гемороїди й желяки лікується без операції.

223 SECOND AVENUE, cor. 14th ST.,

NEW YORK CITY, Room 14.

GRamercy 7-7697

Офісові години 10—7:30; неділя 11—1:30.

Жінка-доктор до обслуговування.

X & флюороскоп. — Екзамінація \$2.00.